

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	5CdoPr/1/2025
Identifikačné číslo spisu:	7113233745
Dátum vydania rozhodnutia:	18.06.2026
Meno a priezvisko:	JUDr. Jana Bajánková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2026:7113233745.2

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Jany Bajánkovej a členov senátu JUDr. Jozefa Kolcuna, PhD. a JUDr. Jany Haluškovvej v spore žalobkyne: R.. Q. Q., nar. X. X. XXXX, V., Y. X, zastúpená JUDr. Milanom Sedlákom, advokátom, Košice, Garbiarska 5, proti žalovanému: Východoslovenská vodárenská spoločnosť, a.s., Košice, Komenského 50, IČO: 36 570 460, zastúpený: ADVOKÁTSKA KANCELÁRIA JUDr. Peter Kerecman spoločnosť s ručením obmedzeným, Košice, Rázusova 1, o náhradu mzdy s príslušenstvom a o vzájomnej žalobe, vedenom na bývalom Okresnom súde Košice I pod sp. zn. 25Cpr/3/2013, o dovolaní žalobkyne a žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 17. apríla 2024 sp. zn. 11CoPr/7/2022, takto

rozhodol:

Dovolanie žalovaného z a m i e t a.

Z r u š u j e rozsudok odvolacieho súdu vo výroku, ktorým potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie o vzájomnej žalobe a vo výroku o trovách konania, vo výroku, ktorým zmenil rozsudok súdu prvej inštancie o trovách konania o žalobe (V) tak, že žalobkyňa je povinná nahradiť žalovanému 20,38 % trov konania o žalobe pred súdom prvej inštancie, vo výroku, ktorým žalovanému uložil povinnosť nahradiť žalobkyni 100 % trov odvolacieho konania o žalobe, vo výroku, že žalobkyňa je povinná nahradiť žalovanej 100 % trov odvolacieho konania o vzájomnej žalobe.

Z r u š u j e rozsudok bývalého Okresného súdu Košice I zo 6. apríla 2022 č. k. 25Cpr/3/2013-833 vo výrokoch, ktorým uložil žalobkyni povinnosť zaplatiť žalovanému sumu 2.449,90 eur netto s úrokmi z omeškania vo výške 5 % ročne od 21. 6. 2018 do zaplatenia a rozhodol o náhrade trov konania o žalobe a vzájomnej žalobe a vec v rozsahu zrušenia vracia Mestskému súdu Košice na ďalšie konanie.

Z r u š u j e uznesenie Mestského súdu Košice č. k. 25Cr/3/2013 - 1073 z 20. novembra 2024 vo výroku, ktorým zmenil uznesenie Mestského súdu Košice sp. zn. 25Cr/3/2013 zo 16.septembra 2024 o povinnosti žalovaného zaplatiť žalobkyni trovy odvolacieho konania vo výške 298,76 eur.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Košice I (ďalej aj „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom zo 6. apríla

2022 č. k. 25Cpr/3/2013-833 uložil žalovanému povinnosť zaplatiť žalobkyni sumu 7.161,99 eur brutto s úrokmi z omeškania vo výške 9,5 % ročne zo sumy 473,52 eur od 19. 10. 2011 do 11. 10. 2013, vo výške 9,25 % ročne zo sumy 651,09 eur od 19. 11. 2011 do 11. 10. 2013, vo výške 9 % ročne zo sumy 651,09 eur od 19. 12. 2011 do 11. 10. 2013, zo sumy 651,09 eur od 19. 1. 2012 do 11. 10. 2013, zo sumy 177,57 eur od 19. 2. 2012 do 11. 10. 2013, zo sumy 493,52 eur od 19. 2. 2012 do zaplattenia, zo sumy 651,09 eur od 19. 3. 2012 do zaplattenia, zo sumy 651,09 eur od 19. 4. 2012 do zaplattenia, zo sumy 651,09 eur od 19. 5. 2012 do zaplattenia a zo sumy 651,09 eur od 19. 6. 2012 do zaplattenia, vo výške 8,75 % zo sumy 651,09 eur od 19. 7. 2012 do zaplattenia, zo sumy 651,09 eur od 19. 8. 2012 do zaplattenia, zo sumy 651,09 eur od 19. 9. 2012 do zaplattenia, zo sumy 651,09 eur od 19. 10. 2012 do zaplattenia, zo sumy 651,09 eur od 19. 11. 2012 do zaplattenia, zo sumy 651,09 eur od 19. 12. 2012 do zaplattenia a zo sumy 177,57 eur od 19. 1. 2013 do zaplattenia (I), uložil žalobkyni povinnosť zaplatiť žalovanému sumu 2.449,90 eur netto s úrokmi z omeškania vo výške 5 % ročne od 21. 6. 2018 do zaplattenia (II, III), v prevyšujúcej časti uplatnených úrokov z omeškania vzájomnú žalobu zamietol (IV), žiadnej zo strán nepriznal nárok na náhradu trov konania o žalobe (V) a priznal žalovanému nárok na plnú náhradu trov konania o vzájomnej žalobe (VI).

1.1. Súd prvej inštancie rozhodol v prvom rade o ostávajúcej časti žaloby (po čiastočnom rozhodnutí rozsudkom zo dňa 5. 5. 2019), ktorou sa žalobkyňa v konečnom dôsledku (po viacerých zmenách) domáhala zaplattenia náhrady mzdy pri neplatnom skončení pracovného pomeru v sume 7.161,99 eur brutto, zodpovedajúcej priemernému zárobku (651,09 eur mesačne) za obdobie od 10. 9. 2011 do 9. 12. 2012 (teda za 15 mesiacov) s prihliadnutím na to, že žalovaný na náhradu mzdy čiastočne plnil. Skutkovým základom tohto nároku bolo v podstatnom tvrdenie žalobkyne, že jej dňa 30. 5. 2011 žalovaný doručil výpoveď z pracovného pomeru z dôvodu nadbytočnosti, že listom doručeným žalovanému dňa 9. 9. 2011 zamestnávateľovi oznámila, že trvá na ďalšom zamestnávaní a že právoplatným rozsudkom Okresného súdu Košice I sp. zn. 17Cpr/1/2011 zo dňa 27. 9. 2012, bolo skončenie pracovného pomeru touto výpoveďou určené za neplatné. K skončeniu pracovného pomeru strán napokon došlo až na základe ich dohody, uzavretej dňa 26. 9. 2013. Z neplatného skončenia pracovného pomeru si žalobkyňa uplatnila nárok na náhradu mzdy vo výške priemerného mesačného zárobku, za obdobie odkedy oznámila zamestnávateľovi, že trvá na ďalšom zamestnávaní (10. 9. 2011) až do vzniku jej štátnozamestnaneckého pomeru (9. 12. 2012), s tým, že v uplatnenej výške náhrady za toto obdobie žalobkyňa reflektovala, že na základe Dohody o skončení pracovného pomeru zo dňa 26. 9. 2013 jej zamestnávateľ vyplatil náhradu mzdy vo výške 4-násobku priemerného mesačného zárobku. Už rozsudkom z 2. mája 2019 súd prvej inštancie tejto časti žaloby bezo zvyšku vyhovel. V tomto rozhodnutí prvoinštančný súd v kľúčovej právnej otázke dopadu zmeny § 79 ods. 2 Zákonníka práce, účinnnej od 1. 9. 2011 na rozsah nároku na náhradu mzdy pri neplatnom skončení pracovného pomeru, keďže táto norma do 31. 8. 2011 priznávala zamestnancovi z neplatného skončenia pracovného pomeru nárok na náhradu mzdy za čas 12 mesiacov s možnosťou súdu nad tento rozsah náhradu krátiť, avšak podľa zmenenej úpravy zamestnancovi patrila náhrada mzdy len za čas 9 mesiacov, za situácie, že žalovaný uplatnil výpoveď ešte za účinnosti starej úpravy dňa 30. 5. 2011, avšak žalobkyňa zamestnávateľovi oznámila, že trvá na ďalšom zamestnávaní už po jej zmene dňa 9. 9. 2011, dospel k záveru, že pre posúdenie uplatneného nároku na náhradu mzdy je potrebné použiť úpravu § 79 ods. 2 ZP účinnú v čase uplatnenia výpovede. Pri riešení tejto otázky bolo v úvahách súdu prvej inštancie východiskovým usporiadaním vyplývajúce z prechodného ustanovenia § 252g ods. 1 veta druhá Zákonníka práce, v zmysle ktorého sa nároky, ktoré vznikli pred 1. septembrom 2011 posudzujú podľa dovtedajšej právnej úpravy. Z toho zákonného ustanovenia preňho vyplynulo, že pre ustálenie, ktorá z do úvahy prichádzajúcich úprav sa na posúdenie rozsahu nároku na náhradu mzdy použije, bol rozhodujúci právny dôvod jeho vzniku. Súd prvej inštancie zároveň reflektoval v právnej praxi zaužívaný názor, že nárok na náhradu mzdy z dôvodu neplatného skončenia pracovného pomeru vzniká najskôr prvým dňom nasledujúcim po skončení pracovného pomeru, dovodiať, že „...v čase plynutia výpovednej doby má zamestnanec nárok na zaplattenie mzdy...“. Tento názor súd prvej inštancie podoprel odkazom na viaceré rozhodnutia súdov, podľa ktorých nárok na náhradu mzdy pri neplatnom skončení pracovného pomeru vzniká až dňom nasledujúcim po uplynutí výpovednej doby (rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 21Cdo/700/2001, rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 21Cdo/2166/2001, sp. zn. 4Cdo/159/2008, 1Cdo/180/2009). V týchto rozhodnutiach formulovaný názor na okamih vzniku nároku na náhradu mzdy súd prvej inštancie interpretoval v tom zmysle, že síce

vzniká už uplatnením výpovede zamestnávateľom, avšak možno ho priznať najskôr odo dňa, kedy mal pracovný pomer skončiť. V tomto konštrukte prvoinštančný súd považoval oznámenie o tom, že žalobkyňa trvá na ďalšom zamestnávaní za významné len pre učenie časového okamihu, od kedy možno priznať nárok na náhradu mzdy. Vo svojej argumentácii pritom vyzdvihol, že je podľa jeho názoru „...v súlade s princípom právnej istoty, ak sa žalobkyni prizná právo, s ktorým mohla počítať pri rozhodovaní o uplatnení svojich práv, a to bezprostredne po vzniku právneho úkonu (výpoveď)“. Rozhodujúcim bol podľa ním prezentovaného názoru okamih urobenia právneho úkonu, od ktorého sa nárok na náhradu mzdy odvodzuje.

1.2. V zrušujúcom uznesení (ako obsahovou súčasťou rozsudku sp. zn.11CoPr/10/2019 zo 14. apríla 2021) sa odvolací súd s týmto právnym záverom súdu prvej inštancie bez výhrad stotožnil s akcentom na správnosť predovšetkým úvahy, že pre voľbu použiteľného práva je v danom prípade rozhodujúcim to, že nárok žalobkyne na náhradu mzdy vznikol z neplatnej výpovede a že tento právny úkon bol urobený pred 1. septembrom 2011. Odvolací súd na podporu správnosti tohto záveru v zrušujúcom uznesení odmietol interpretačný konštrukt žalovaného, vystavaný na názore, že prechodné ustanovenie § 252g ods. 1 veta druhá Zákonníka práce vo vzťahu k nárokom z už existujúcich vzťahov určuje aplikabilnú úpravu podľa kritéria okamihu ich vzniku, inými slovami povedané, že pokiaľ taký nárok vznikol za účinnosti novej úpravy, spravuje sa ňou a naopak, pokiaľ k jeho vzniku došlo ešte počas platnosti predchádzajúcej úpravy, bude sa na tento nárok aj vzťahovať. Odvolací súd k spôsobu nazerania na podstatu usporiadania vyplývajúceho z § 252g ods. 1 veta druhá Zákonníka práce zaujal názor, že toto zákonné ustanovenie okamihu vzniku nároku nepripisuje vôbec žiaden význam. Pre aplikabilitu predchádzajúcej úpravy Zákonník práce v tejto svojej časti totiž vyžaduje, aby nárok vznikol z právneho úkonu urobeného za účinnosti starej úpravy; nie však aj, aby takýto nárok za účinnosti starej úpravy aj musel vzniknúť. Za dostatočný argument v prospech záveru, že takéto legislatívne vyjadrenie nie je náhodné, a že teda neuvedenie podmienky, že za účinnosti starej úpravy nárok musí aj vzniknúť je zámerom a nielen medzerou, možno podľa vyjadreného názoru odvolacieho súdu považovať skutočnosť, že takýto iný koncept aplikability zákonodarca priamo použil na inom mieste toho istého zákona - v ust. § 252a ods. 1 veta druhá Zákonníka práce, v zmysle ktorého vznik pracovnoprávných vzťahov, ako aj nároky, ktoré z nich vznikli pred 1. júlom 2003, sa posudzujú podľa predpisov platných do 30. júna 2003. Z týchto dôvodov odvolací súd v zrušujúcom uznesení uzavrel, že hoc aj možno prisvedčiť žalovanému v tom, že nárok na náhradu mzdy v danom prípade bezpochyby vznikol až okamihom oznámenia žalobkyne, že trvá na ďalšom zamestnávaní (za účinnosti novej úpravy), podstatné je, že nad akúkoľvek pochybnosť vznikol z neplatnej výpovede (takto je uvedený nárok v Zákonníku práce aj označovaný) a tá bola uplatnená ešte za účinnosti úpravy starej. Na podporu správnosti tohto názoru odvolací súd považoval za výstižný odkaz na záver formulovaný v tejto otázke Najvyšším súdom SR v rozsudku sp. zn. 6Cdo/100/2016 z 31. mája 2017, v ktorom hoc najvyšší súd ťažiskovo riešil inú právnu otázku, pri jej zodpovedaní sa vysporiadal s rovnakým problémom, pričom vyšiel z interpretácie rovnako znejúceho prechodného ustanovenia § 252b Zákonníka práce vo vzťahu k § 79 ods. 2 Zákonníka práce. Ostáva dodať, že Najvyšší súd SR v tomto rozhodnutí k aplikácii ust. § 252b Zákonníka práce (jedná sa o prechodné ustanovenie upravujúce rovnaké usporiadanie ako § 252g ods. 1 veta druhá tohto zákona) jednoznačne vyjadril, že náhrada mzdy je nárokom, ktorý vzniká z neplatnej výpovede. Práve okamih urobenia tohto právneho úkonu je podľa ust. § 252g ods. 1 veta druhá Zákonníka práce pre aplikabilitu starej alebo novej úpravy rozhodujúci a nie čas, kedy takýto právny úkon vyvolá vznik uplatniteľného práva.

1.3. Napriek správnosti záveru v právnej otázke aplikabilnej úpravy, odvolací súd pristúpil k zrušeniu rozsudku súdu prvej inštancie z 2. mája 2019 v časti priznávajúcej žalobkyni uplatnenú náhradu mzdy, nakoľko pri posudzovaní návrhu zamestnávateľa na zníženie náhrady mzdy sa prvoinštančný súd nevysporiadal so skutočnosťou, že žalobkyňa v rozhodnom čase neformálne pracovala v spoločnosti Q.-E. T. L..C..I., napriek tomu, že tento dôvod pre zníženie uplatnenej náhrady žalovaný v priebehu konania pred súdom prvej inštancie v konkrétnych súvislostiach prezentoval a dôkazne ho aj podoprel. Zároveň sa táto skutočnosť javila byť v zrejmom rozpore so skutkovým záverom súdu prvej inštancie, že sa žalobkyňa v rozhodnom čase nezúčastnila pracovného procesu u žiadneho zamestnávateľa a že si aktívne hľadala prácu. Prvoinštančný súd v meritórnej časti rozsudku rozhodol tiež o vzájomnej žalobe, ktorou si žalovaný uplatnil nárok na vrátenie odstupného vo výške 5-násobku priemerného mesačného zárobku, vyplateného žalobkyni v súvislosti s neplatným skončením pracovného pomeru. Žalovaný

prítom tvrdil, že v dohode o skončení pracovného pomeru deklaroval zámer vyplatiť žalobkyni náhradu mzdy vo výške 9-násobku priemerného mesačného zárobku a že po čiastočnom započítaní pohľadávky žalobkyne na náhradu mzdy s pohľadávkou žalovaného na vrátenie neoprávnene vyplateného odstupného, zaplatil žalobkyni náhradu mzdy vo výške 4-násobku priemerného mesačného zárobku. Ustálenie tohto nároku ako vzájomnej žaloby súdom prvej inštancie nadväzovalo na právny názor, ktorý odvolací súd zaujal v zrušujúcom uznesení k právnej situácii, ktorá vo vzťahu k spôsobu posúdenia procesnej aktivity žalovaného, smerujúcej k vráteniu neoprávnene vyplateného odstupného, vystala v kontexte skutočnosti, že žalovaný sa tohto nároku domáhal už v konaní vedenom pred Okresným súdom Košice I pod sp. zn. 12C/216/2014, v ktorom bola rozsudkom z 19. mája 2017 (v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 3Co/366/2017 z 22. novembra 2018), jeho žaloba zamietnutá na podklade názoru o vzájomnej podmienenosti záväzkov (záväzkov žalovaného zaplatiť náhradu mzdy a záväzkov žalobkyne vrátiť odstupné) z dohody o skončení pracovného pomeru a zistenia, že žalovaný na základe tejto dohody žalobkyni neplnil v celom rozsahu prevzatých záväzkov. Konkrétne žalovaný v priebehu konania najprv argumentoval, že na základe usporiadania podľa dohody o skončení pracovného pomeru uspokojil nárok žalobkyne na náhradu mzdy za čas 9 mesiacov dobrovoľne (v podaní zo dňa 22. 1. 2014); pre prípad odlišného nazerania súdu na dopad tohto hmotnoprávneho úkonu na práva a povinnosti strán uplatnil si kompenzačnú námietku, ktorú od istého času (od účinnosti v súčasnosti platného procesného poriadku) inštitucionálne prezentoval ako súčasť svojej procesnej obrany a napokon sa jednoducho dovoľával riešenia neoprávnene vyplatenia odstupného žalobkyni v spore s tým, že kvalifikáciu tohto úkonu, či už ako vzájomnej žaloby alebo obrany, výslovne ponechal na súd (viď jeho prednes na pojednávaní dňa 2. 5. 2019). Súd prvej inštancie v rozsudku z 2. 5. 2015 tento úkon žalobcu posúdil ako kompenzačnú námietku, ktorú nepovažoval za dôvodnú jednak preto, že v pracovnoprávných vzťahoch je započítanie vzájomných pohľadávok neprípustné a zároveň tiež aj preto, že pokiaľ „...si žalovaný svoju pohľadávkou z pracovnoprávneho vzťahu, u ktorej zákon započítanie neprípúšťa, uplatnil samostatnou žalobou v inom konaní a konanie už bolo právoplatne ukončené zamietnutím žaloby, súd nemôže v tomto konaní na vznesenú kompenzačnú námietku, ktorá vo svojej povahe je vlastne úkonom hmotnoprávnym prihladať“. S argumentáciou žalovaného, že v konaní, v ktorom sa domáhal od žalobkyne vrátenia neoprávnene vyplateného odstupného došlo k zamietnutiu žaloby nie na podklade záveru o jej nedôvodnosti, ale predčasnosti, sa súd prvej inštancie v odôvodnení tohto rozsudku vysporiadal tak, že podľa ním prezentovaného názoru z rozsudku Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 3Co/366/2017 z 22. novembra 2018 „...nevyplyva, že žaloba bola zamietnutá pre predčasnosť, ktorá by teda nezakladala prekážku res iudicata, ale z dôvodu, že nemožno hovoriť v zmysle § 222 ods. 1 Zákonníka práce o tom, že žalovaná sa bezdôvodne obohatila na úkor žalobcu. Odvolací súd súhlasil s konštatovaním zamestnávateľa, že tak ako patrí zamestnávateľovi ako žalobcovi právo na vydanie vyplateného odstupného, zrejme patrí i žalovanej právo na zaplatenie náhrady mzdy, pričom o každom z týchto nárokov, keďže k ich zápočtu dôjde, nemôže, patrí rozhodnúť súdu v konaní, ktoré každá zo strán sporu začala, a aj keď plnenia poskytnuté žalovanej na mzde, odstupnom a náhrade mzdy boli vždy riadne špecifikované a žalovaná vedela aké plnenia prijíma, treba apelovať aj na dobrú vieru vychádzajúcu z uzavretej Dohody o skončení pracovného pomeru zo dňa 26. 09. 2013, ako aj z nesporných a platných dojednaní týkajúcich sa vzájomných nárokov strán sporu a ich nespornej výšky. Keďže žalobca žalovanej nevyplatil náhradu mzdy, na ktorú sa zaviazal v uzavretej dohode, ktorá pramenila z vôle strán sporu, a to v rovnakej výške, nemožno hovoriť v zmysle § 222 ods. 1 Zákonníka práce o tom, že žalovaná sa bezdôvodne obohatila na úkor žalobcu“.

1.4. Odvolací súd v zrušujúcom uznesení prvoinstančného súdu vytkol, že za stavu zrejmej neurčitosti čo žalovaný svojím úkonom (úkonmi), ktorým v spore uplatňoval svoju pohľadávkou na vrátenie odstupného voči žalobkyni v konečnom dôsledku sledoval, posúdil ho ako kompenzačnú námietku. Odvolací súd akcentoval, že hoc žalovaný v úvodnom štádiu konania svoj prejav sám kvalifikoval najskôr ako započítaciu námietku v širšom zmysle (teda že došlo k hmotnoprávnemu započítaniu), eventuálne kompenzačnú námietku riadnu, jeho vyjadrenia vždy pripúšťali možnosť uvažovať o viacerých eventualitách. Ak totiž aj hovoril o kompenzačnej námietke, zároveň uplatnený nárok neuznával a už vo vyjadrení k žalobe uviedol, hoc aj značne nepresne, že kompenzačnou námietkou si proti žalobkyni uplatňuje právo na vrátenie odstupného v konkrétne uvedenej sume. V záverečnej časti konania už jeho vyjadrenie, čo svojím úkonom uplatnenia pohľadávky voči žalobkyni sleduje, ako taký

rozmer určitosť stratilo do tej miery, že rovnako ako kompenzačná námietka mohlo byť považované aj za uplatnenie práva vzájomnou žalobou. Žalovaný teda v priebehu konania evidentne menil svoju predstavu o podobe, akou neoprávnene vyplatené odstupné žalobkyni mienil využiť vo svoj prospech v konaní. Podľa nazerania odvolacieho súdu mu to do istej miery v okolnostiach prípadu nemožno vyčítať aj s ohľadom na špecifický charakter jeho nároku (nemožno započítať) a aj s ohľadom na výsledok vyhľadávacieho konania, v ktorom mu tento nárok zo skutočne kuriózných dôvodov nebol priznaný. Aj so zreteľom na to, v akej procesnej situácii sa žalovaný ocitol, bolo podľa názoru odvolacieho súdu potrebné v záujme spravodlivého usporiadania pomerov, venovať jeho prejavu v tomto smere väčšiu pozornosť. Podľa názoru odvolacieho súdu sa neurčitost', ktorú žalovaný do konania vniesol nemohla zaobiť bez jej odstránenia na to určeným procesným postupom (§ 128 resp. § 129 CSP). Keďže ho súd prvej inštancie neuplatnil a namiesto toho urobil výber z niekoľkých do úvahy prichádzajúcich alternatív, dopustil sa procesného pochybenia s bezprostredným dopadom na uplatňovanie procesných práv žalovaného, už len tým, že posúdiac ním uplatnené právo voči žalobkyni ako kompenzačnú námietku, o vzájomnej žalobe (prípadnej) nerozhodol. Odvolací súd na dôvazok v tejto spojitosti zdôraznil, že nemožno vylúčiť ani súčasné uplatnenie započítanej námietky a vzájomnej žaloby, avšak len v ich eventuálnej pozícii (napríklad aj tak, že žalovaný uplatnený nárok neuzná z dôvodu hmotnoprávneho započítania, eventuálne pre prípad odlišného nazerania súdu na platnosť započítania si pohľadávku uplatní na započítanie v rámci svojej procesnej obrany a eventuálne, ak by súd dospel k záveru, že kompenzačná námietka nie je prípustná, sa bude domáhať jej zaplattenia vzájomnou žalobou). Riadiac sa týmto právnym názorom súd prvej inštancie v ďalšom konaní vyzval žalovaného na spresnenie, čo uplatnením pohľadávky sleduje a síce, či vniesol kompenzačnú námietku, alebo ide o vzájomnú žalobu, resp. oba procesné nástroje v ich eventuálnej pozícii. Žalovaný v reakcii na túto výzvu vyjadril, že sa voči žalobkyni domáha zaplattenia sumy 2.499,90 eur s 8,25 % ročným úrokmi z omeškania od 28. 5. 2014 do zaplattenia tak, že túto pohľadávku si uplatňuje na započítanie, eventuálne, ak by súd dospel k záveru, že kompenzačná námietka nie je prípustná, domáha sa jej zaplattenia vzájomnou žalobou.

1.5. Zároveň odvolací súd v zrušujúcom uznesení zaujal právny názor k spôsobu posúdenia vplyvu právoplatného rozhodnutia o žalobe žalovaného o vrátenie neoprávnene vyplateného odstupného na procesnú možnosť prejednávania jeho vzájomnej žaloby, ktorá nesporne smeruje k tomu istému plneniu. Východiskovým v úvahách odvolacieho súdu bola snaha dosiahnuť taký stav, aby sa stranám dostalo rovnako účinnej súdnej ochrany za súčasného naplnenia požiadavky spravodlivého usporiadania pomerov. Podstatným z pohľadu odvolacieho súdu bolo, že v tomto konaní bola žalovanému odopretá ochrana inak hmotnoprávne opodstatneného nároku len na podklade korektívu dobrých mravov s tým, že kolíziu s morálnymi pravidlami vzhľadli súdy v tom, že žalovaný požadoval vrátenie odstupného za situácie, že žalobkyni nevyplatil náhradu mzdy podľa dohody o skončení pracovného pomeru. Podľa ich názoru, pokiaľ žalovaný nezaplatí žalobkyni náhradu mzdy vo výške 5-násobku priemerného mesačného zárobku, je nemorálne (nespravodlivé), aby sa žalobkyňa, ktorá odmieta žalovanému vydať neprávom prijaté odstupné v rovnakej výške, bezdôvodne obohatila. Vo svetle týchto dôvodov, ktoré sú obrazom skutkového stavu, z ktorého súdy v zmieňovanom inom spore vyšli, mal odvolací súd za to, že v tomto konaní má prípadná vzájomná žaloba iný skutkový základ. Jeho súčasťou (skutkového stavu) sa totiž (na rozdiel od právoplatne skončenej veci) stala vzájomnosť uplatňovaných nárokov, ktoré mali byť podľa neplatného dojednania v dohode o skončení pracovného pomeru, započítané. V rovine právnej už táto vzájomnosť nepripúšťa úvahy o morálnosti konania len jednej z procesných strán, či nemožnosti vzniku záväzku z bezdôvodného obohatenia jednej strany, pokiaľ druhá strana svoj záväzok neplní. Vo svojej podstate odstraňuje neuralgický bod pri posudzovaní nároku žalovaného v tomto inom konaní, a síce predstavu o morálnosti len akéhosi komplexného vzájomného vyrovňania. K takémuto pomyselnému komplexnému vyrovňaniu prípadné vzájomne uplatnené nároky v tomto konaní nepochybne smerujú, a preto odvolací súd uzavrel, že za tohto stavu tu vzhľadom na odlišnosť skutkovej situácie prekážky rozhodnutej veci niet.

1.6. Súd prvej inštancie sa v dôvodoch napadnutého rozhodnutia vysporiadal tiež s argumentáciou žalobkyne, podľa ktorej je vzájomná žaloba prípustná len v prípade, ak žalovaný navrhuje, aby mu bolo prisúdené viac ako si uplatnil žalobca. Súd prvej inštancie v tejto spojitosti vyjadril, že nakoľko započítanie pohľadávky a ani kompenzácia ako prostriedok procesnej obrany neprichádzajú do úvahy, „...jedine vzájomnou žalobou sa môže žalovaná domáhať zaplattenia jeho nároku“. Súd prvej inštancie v napadnutom rozsudku skutkovo vyšiel zo zistení v podstatnom zodpovedajúcich opisu skutkového deja

žalobkyne i rozhodujúcim tvrdeniam žalovaného. Mal za preukázané, že v súvislosti s neplatným skončením pracovného pomeru žalovaný zaplatil žalobkyni odstupné vo výške 5-násobku priemerného mesačného zárobku, že v Dohode o skončení pracovného pomeru zo dňa 26. 9. 2013 žalovaný deklaroval zámer vyplatiť žalobkyni náhradu mzdy vo výške 9-násobku priemerného mesačného zárobku, že po čiastočnom započítaní pohľadávky žalobkyne na náhradu mzdy s pohľadávkou žalovaného na vrátenie neoprávnene vyplateného odstupného dohodou strán, žalovaný zaplatil žalobkyni náhradu mzdy vo výške 4-násobku priemerného mesačného zárobku a že žalovaný sa neúspešne domáhal vrátenia neoprávnene vyplateného odstupného v inom konaní. Súd prvej inštancie v dôvodoch napadnutého rozsudku venoval osobitnú pozornosť okolnostiam, majúcim význam pre posúdenie žiadosti zamestnávateľa o zníženie náhrady mzdy nad zákonom stanovené minimum. Súd prvej inštancie skutkovo ustálil, že „Žalobkyňa bola vedená v evidencii uchádzačov o zamestnanie odo dňa skončenia pracovného pomeru 1. 9. 2011 do času nástupu k zamestnávateľovi dňa 10. 12. 2012 (t. j. do 9. 12. 2012) a z jej výpovede, ako aj viacerých vyjadrení v priebehu konania vyplýva, že si zamestnanie aktívne hľadala“, akcentujúc v tejto spojitosti, že „...z vyjadrenia ÚPSVaR výslovne vyplýva, že žalobkyňa s úradom spolupracovala, pri kontaktoch sa vždy preukazovala potvrdeniami o hľadaní zamestnania“. Súd prvej inštancie zároveň vysvetlil úvahy, ktorými sa pri hodnotení tohto dôkazu riadil a síce, že „Vyradenie z evidencie z dôvodu, že žalobkyňa nespupracuje, neustanovuje sa na úrad, nepredkladá úradom požadované informácie ohľadom hľadania si zamestnania, by súd považoval za dôkaz, z ktorého by vyvodil záver, že je pochybné, či si žalobkyňa prácu hľadala, resp. nevykonávala inú prácu, pokiaľ nemala záujem o poskytnutie informácií o voľných pracovných miestach zo strany ÚPSVaR. Keďže z vyjadrenia riaditeľa úradu vyplýva, že žalobkyňa s úradom spolupracovala, pri kontaktoch sa vždy preukazovala potvrdeniami o hľadaní zamestnania, boli jej poskytované aktuálne informácie o voľných pracovných miestach, súd vyhodnotil tento listinný dôkaz ako preukazujúci snahu žalobkyne o hľadanie si práce, preukazujúci nevyradenie žalobkyne zo zákonných dôvodov“. O aktívnom záujme žalobkyne zamestnať sa, svedčili podľa súdu prvej inštancie tiež dôkazy preukazujúce jej účasť na výberových konaniach. Na dôvažok súd prvej inštancie skutkový nálež o záujme žalobkyne zamestnať sa podporil názorom, že „...nie je možné od žalobkyne nad rozumnú mieru požadovať, aby preukazovala ako, kedy a kde si aktívne hľadala prácu, teda ešte vo vyššej miere ako to v konaní preukázala, keďže pravdepodobne nemohla predpokladať, že uvedené bude raz potrebné dokazovať v súdnom konaní“. Pokiaľ ide o spornú okolnosť výkonu prác žalobkyňou pre spoločnosť Q. - E. T., L.C.I., ktorej jediným spoločníkom bol jej manžel, v období mesiacov september 2012 až december 2012, súd prvej inštancie dospel k záveru, že „Výkonaným dokazovaním sa preto zistilo, že žalobkyňa vykonávala určité činnosti, ktorými mala záujem pomôcť manželovi pri podnikaní, resp. ktoré podľa manžela vykonávala z dôvodu, aby sa doma nenudila, bola užitočná, i keď výkon týchto činností spoločnosť vlastne ani nepotrebovala, čo preukazoval faktúrami za dodané účtovné služby. Súd zistil, že pokiaľ ide o odborné, účtovnícke práce, tieto žalobkyňa nevykonávala. Charakter činností žalobkyne bol administratívny, bezodplatný, mal charakter výpomoci medzi manželmi“. Podľa posúdenia súdu prvej inštancie zo strany žalobkyne sa nejednalo o „...výkon závislej práce, za odmenu, resp. podnikania ... tieto práce neboli vykonávané pre obchodnú spoločnosť (hoc i jednoosobovú, kde je jediným spoločníkom manžel), ale pre manžela, v čase, keď žalobkyňa nepracovala pre žalovanú.“ Súd prvej inštancie v tejto spojitosti skonštatoval, že „Zo zisteného skutkového stavu nevyplýva, že výkon týchto činností by žalobkyni mal brániť v aktívnom hľadaní si zamestnania, ktoré bolo v konaní preukázané, keďže i aktívne hľadanie si zamestnania nie je celodennou činnosťou“ a že podľa jeho nazerania „...pomoc manželovi bola v rámci voľného času žalobkyne“. Na takto ustálený skutkový stav prvoinštančný súd aplikoval § 79 ods. 1 až 3 zák. č. 311/2001 Z. z., Zákonník práce, v znení účinnom do 31. 8. 2011, § 1 ods. 4, § 13 ods. 3, § 62 ods. 1, § 76 § 192 ods. 1, 2, § 222 ods. 1 až 6 a § 252g ods. 1 Zákonníka práce, v znení neskorších zmien a doplnkov a § 560 a § 580 zák. č. 40/1964 Zb., Občiansky zákonník, v znení neskorších zmien a doplnkov. Východiskovo súd prvej inštancie právne uzavrel, že z dôvodov, ktoré vyjadril už v skoršom rozsudku a ktoré podporil vysloveným právnym názorom v zrušujúcom uznesení tiež odvolací súd, je pre účely ustálenia rozsahu nároku na náhradu mzdy z dôvodu neplatného skončenia pracovného pomeru potrebné aplikovať úpravu Zákonníka práce v znení účinnom do 31. 08. 2011. V nadväznosti na to prvoinštančný súd usúdil, že vzhľadom na zákonom predpokladané funkcie náhrady mzdy možno považovať uplatnenú náhradu mzdy (v rozsahu zákonom stanovenej dolnej hranice 12 mesačného priemerného zárobku + 3 mesačného priemerného zárobku) za primeranú, „...keďže žalobkyňa sa z

dôvodu neplatného skončenia pracovného pomeru zamestnávateľom za obdobie 15 mesiacov nezúčastnila pracovného procesu u žiadneho zamestnávateľa, a prácu si aktívne hľadala...“. Súd prvej inštancie v tomto závere premietol tiež spôsob, akým sa vysporiadal s argumentáciou žalovaného, ktorou sa snažil presvedčiť o amorálnosti priznania náhrady mzdy v uplatnenom rozsahu vo svetle skutočnosti, že žalobkyňa previedla na svojho manžela obchodný podiel v spoločnosti Q.-E. T., L..C..I.. Podľa posúdenia súdu prvej inštancie „Skutočnosť, že k prevodu obchodného podielu došlo 29. 9. 2011, v čase potom, ako dostala žalobkyňa výpoveď a že došlo k prevodu obchodného podielu v čase, kedy má žalobkyňa patriť náhrada mzdy z neplatného skončenia pracovného pomeru, je právne irelevantné, nemá vplyv na posúdenie dĺžky náhrady a vôbec nepreukazuje tvrdenie žalovanej o zbavovaní sa majetku, z ktorého by žalobkyňa plynul príjem“. Prvoinštančný súd akcentoval, že „Každý má právo s majetkom disponovať...“ a že „...žalobkyňa a svedok navyše uviedli dôvod, ktorý ich viedol k spoločnému nadobudnutiu obchodného podielu (výhodnejší úver pri stabilnom príjme) a tiež k predaju (úmysel žalobkyne pracovať v štátnej správe)“. Napokon súd prvej inštancie akcentoval, že „Žalobkyňa od 29. 9. 2011 nebola spoločníčka v obchodnej spoločnosti, toto obdobie patrí do 12-mesačného obdobia, za ktoré žalobkyňa patrí náhrada mzdy“.

1.7. Napokon v závere o rozsahu priznanej náhrady mzdy súd prvej inštancie reflektoval skutkový nález ohľadne pracovného statusu žalobkyne v rozhodnom čase (bližšie bod 4.2 odôvodnenia), pričom v procesných súvislostiach súd prvej inštancie akcentoval - s argumentačnou oporou v záveroch vyplývajúcich z rozsudku Najvyššieho súdu SR sp. zn. 6Cdo/100/2016, že dôkazné bremeno vo vzťahu k podmienkam pre prípadné rozhodnutie o znížení či nepriznaní náhrady mzdy nad zákonnú hranicu, zaťažuje zamestnávateľa, že v danom prípade žalovaný nepreukázal, aby sa žalobkyňa v rozhodnom čase zamestnala alebo podnikala za podmienok prinajmenšom rovnocenných s podmienkami u žalovaného alebo existenciu objektívnej (žalobkyňou však nevyužitej) možnosti na zamestnanie alebo podnikanie a že naopak v konaní bolo objektivizované, že „...žalobkyňa bola ochotná, schopná, pripravená pracovať a vyvinula dostatočnú aktivitu na získanie zamestnania“. Vychádzajúc z právneho názoru odvolacieho súdu v otázke vplyvu právoplatného rozhodnutia v spore o vrátenie neoprávnene vyplateného odstupného na procesnú možnosť prejednávania jeho vzájomnej žaloby, ktorá nesporne smeruje k tomu istému plneniu, prvoinštančný súd ustálil, že procesná prekážka res iudicata v danom prípade nie je daná. Vyšiel pritom z úvahy, že v tomto konaní má vzájomná žaloba iný skutkový základ, pretože jej súčasťou sa stala (na rozdiel od iného konania) vzájomnosť uplatnených nárokov. Súd prvej inštancie mal za preukázané, že žalobca vyplatil žalobkyňu dňa 13. 9. 2011 sumu 2.449,90 eur (3.255,46 eur brutto) ako odstupné zodpovedajúce 5-násobku priemerného mesačného zárobku, a to z dôvodu skončenia pracovného pomeru na základe výpovede z 27. 5. 2011. Sama žalobkyňa v podaní zo dňa 7. 3. 2022 potvrdila prijatie sumy 2.930,07 eur, čo korešponduje s tvrdením žalovaného v podaní 22. 1. 2014 o zaplatení 2.449,90 eur netto titulom odstupného a sumy 480,17 eur netto mzdy za august 2011. Vo vzťahu k argumentácii žalobkyne k dohode o skončení pracovného pomeru z 26. 9. 2013 súd považoval za podstatné, že preukázateľne došlo k výplate odstupného dňa 13. 9. 2011 a že pre toto plnenie neexistoval podklad, pričom o tom žalobkyňa vedela minimálne od právoplatného skončenia konania o neplatnosť výpovede.

1.8. Súd prvej inštancie odmietol dôvodnosť započítacej námietky žalovaného na podklade záveru, že kompenzačná námietka ako prostriedok procesnej obrany neprichádza do úvahy z dôvodu, že samotné započítanie nie je možné. K tomuto záveru prvoinštančný súd dospel na podklade úvahy, že práva a povinnosti z pracovnoprávných vzťahov zanikajú spôsobom uvedeným v § 32 a nasl. Zákonníka práce a síce dohodou o sporných nárokoch, uspokojením nároku, uplynutím doby, na ktorú boli obmedzené, smrťou zamestnanca, prípadne neuplatnením práva v stanovenej lehote. Tento výpočet je taxatívnym spôsobom práva a povinnosti z pracovnoprávných vzťahov nezanikajú, a to ani, keď zamestnanec a zamestnávateľ prejavia súhlasnú vôľu. Preto pohľadávky z pracovnoprávných vzťahov predstavujú pohľadávky, ktoré nemožno započítať a ani voči nim započítanie namietat jednostranným úkonom, keďže Zákonník práce nepozná inštitút započítania, tak ako je upravený v § 580 Občianskeho zákonníka. Aj z tohto dôvodu súd prvej inštancie posúdil uplatnený nárok podľa eventuality vzájomnej žaloby. V nadväzujúcich úvahách sa súd prvej inštancie „...stotožnil s argumentáciou žalovanej, že z obsahu dohody o skončení pracovného pomeru z 26. 9. 2013 nevyplýva, že žalobkyňa má plniť potom, ako jej plní žalovaná, ale, že majú strany plniť súčasne, nakoniec žalovaná z časti plnila, i preto na prejednávaný prípad nie je možné aplikovať ust. § 560 OZ, ktorý sa na žalobkyňu v prejednávanvej veci nevzťahuje“.

Súd prvej inštalácie zároveň usúdil, že „Z uvedenej dohody bolo súdom posúdené započítanie, ktoré je neplatné a preto súd neuvažoval nad vzájomnými záväzkami, keďže na posúdení veci sa nič nemení“. Vo vzťahu k aplikácii § 226 ods. 6 Zákonníka práce súd prvej inštalácie podľa odôvodnenia napadnutého rozsudku vyšiel z toho, že „...žalobkyňa vedela, že ide o sumy nesprávne vyplatené, keďže i v roku 2011 považovala skončenie pracovného pomeru za neplatné, pričom po právoplatnom skončení sporu o neplatnosť skončenia jej pracovného pomeru (k 11. 9. 2013) musela mať vedomosť o neplatnom skončení pracovného pomeru, neexistencii dôvodu výplaty odstupného vyplateného 13. 9. 2011. Vedomosť o týchto skutočnostiach mala i na základe dohody o skončení pracovného pomeru z 26. 9. 2013“. Súd prvej inštalácie k základu nároku uplatneného vzájomnou žalobou uzavrel, že „Keďže odstupné je nárokom, na ktoré zamestnancovi vzniká nárok z dôvodu platného skončenia pracovného pomeru, sú splnené podmienky, aby sa žalovaná domáhala vyplatenie žalovanej sumy“.

1.9. Napokon sa súd prvej inštalácie vo vzťahu k tomuto nároku v dôvodoch napadnutého rozsudku vysporiadal tiež s námietkou premlčania žalobkyne. Akcentoval, že „...po výzve súdu žalovanej na odstránenie nedostatku podania (pohľadávky uplatnenej vo vyjadrení k žalobe), uvedený nedostatok žalovaná odstránila s účinkami k 22. 1. 2014, ktorý deň súd považoval za uplatnenie práva na súde. Nárok uplatnený vzájomnou žalobou v zmysle § 222 ods. 6 ZP nie je premlčaný, premlčacia doba by márne uplynula až 14. 9. 2014, preto súd považoval námietku premlčania vo vzťahu k vzájomnej žalobe za nedôvodnú“. Inak súd prvej inštalácie posúdil premlčanie príslušenstva pohľadávky uplatnenej vzájomnou žalobou. Skonštatoval, že žalovaný si nárok na úroky z omeškania uplatnil až v podaní z 21. 6. 2021, preto „zaviazal žalobkyňu k zaplateniu úroku z omeškania vo výške 5 % ročne zo sumy 2.449,90 eur od 21. 6. 2018 do zaplatenia...“, pričom v ostávajúcej časti posúdil žalovaným uplatnené právo na úroky z omeškania za premlčané. Za omeškanie žalovaného s plnením náhrady mzdy súd prvej inštalácie priznal žalobkyňi úroky z omeškania v zákonom stanovenej percentuálnej výške, v rozsahu (za obdobie) odvíjajúcim sa od splatnosti jednotlivých mesačných náhrad. Oporu pre takéto riešenie súd prvej inštalácie vzhliadol v závere formulovaného v uznesení Ústavného súdu SR sp. zn. III. ÚS 460/2017 zo 4. júla 2017, v zmysle ktorého zamestnávateľ, ktorý sa dostane do omeškania s peňažným plnením voči zamestnancovi, je povinný platiť od vzniku omeškania zákonné úroky z omeškania. Pritom zamestnávateľ sa dostáva do omeškania s vyplatením jednotlivých mesačných náhrad mzdy pri neplatnom skončení pracovného pomeru márnym uplynutím výplatného termínu v nasledujúcom kalendárnom mesiaci, z čoho vyplýva, že nasledujúcim dňom vzniká zamestnancovi právo na úrok z omeškania z príslušnej sumy náhrady mzdy.

1.10. V rozhodnutí o trovách konania o žalobe súd prvej inštalácie aplikoval § 255 ods. 1 a 2 a § 256 ods. 1 CSP, pričom vo svojich úvahách vyšiel z toho, že „...v žalobe žalobkyňa presne nevyčíslila svoj nárok, nie je možné usúdiť, v akej výške ho uplatnila, súd sa nestotožnil s argumentáciou žalovanej o tom, čo bolo predmetom konania podľa žaloby. Žalobkyňa na vyjadrenia protistrany o neurčitosti podania vo veci samej reagovala a žalobkyňa uviedla na č. l. 148, 171, 194, 304 spisu, čo je predmetom sporu. Najviac pokiaľ ide o nárok na náhradu mzdy si uplatnila sumu 13.309,28 eur (č. l. 194), pokiaľ ide o 13. plat sumu 1.473,67 eur (č. l. 148) a dovolenkovú odmenu 600 eur, spolu to je 15.382,95 eur“. Súd prvej inštalácie rekapituloval, že z takto uplatnených nárokov bol nárok na 13. mzdu a dovolenkové odmeny už právoplatne zamietnutý, že zastavenie konania v časti o zaplatení sumy 6.147,29 eur procesne zaviniла žalobkyňa, nakoľko „...z opatrnosti nie je dôvod navyšovať žalovanú sumu, podľa toho aký bude výsledok konania o vydanie bezdôvodného obohatenia a následne zobrať žalobu späť...“. Žalobkyňa teda podľa súdu prvej inštalácie bola úspešná čo do zaplatenia sumy 7.161,99 eur (z 15.382,95 eur), „...t. j. 46,55 %, teda viac neúspešná 53,45 %, rozdiel je 6,9 %, na ktoré by mala nárok žalovaná, avšak vzhľadom na minimálny úspech súd rozhodol tak, že žiadnej zo strán náhradu trov konania, ako aj odvolacieho konania nepriznal“. Zároveň súd prvej inštalácie v dôvodoch rozhodnutia o trovách konania akcentoval, že „...nevzhliadol dôvody hodné osobitného zreteľa, na ktoré poukazovala žalobkyňa“. Rozhodnutie o trovách konania o vzájomnej žalobe súd prvej inštalácie odôvodnil s použitím § 255 ods. 1 a 2 CSP výlučným procesným úspechom žalovaného.

2. Krajský súd v Košiciach (ďalej aj „odvolací súd“) rozsudkom z 17. apríla 2024 sp. zn. 3CoPr/8/2023 rozhodol tak, že potvrdil rozsudok v napadnutých vyhovujúcich výrokoch (I, II, III) a v napadnutom výroku o trovách konania o vzájomnej žalobe (VI). (prvý výrok) Zmenil rozsudok v napadnutom výroku o trovách konania o žalobe (V) tak, že žalobkyňa je povinná nahradiť žalovanému 20,38 % trov konania

o žalobe pred súdom prvej inštancie. (druhý výrok) Žalovanému uložil povinnosť nahradiť žalobkyni 100 % trov odvolacieho konania o žalobe. (tretí výrok) Žalobkyni uložil povinnosť nahradiť žalovanému 100 % trov odvolacieho konania o vzájomnej žalobe. (štvrtý výrok)

2.1. V odôvodnení uviedol, že žalobkyňa svojimi námietkami v intenciách uplatneného odvolacieho dôvodu podľa § 365 ods. 1 písm. a) CSP ťažiskovo nastolila predmetom odvolacieho prieskumu (ne)splnenie procesných podmienok konania o vzájomnej žalobe, argumentujúc, že o nároku uplatnenom vzájomnou žalobou už bolo právoplatne rozhodnuté v inom konaní, čo zakladá prekážku konania podľa § 230 CSP. K tejto otázke odvolací súd zaujal podrobné stanovisko už v zrušujúcom uznesení, ku ktorému sa hlási bezo zvyšku a bez zmeny aj v dôvodoch tohto rozhodnutia. Odvolací súd ani v kontexte argumentácie žalobkyne nevidí dôvod pre odklon od názoru, že kľúčovým pre posúdenie totožnosti predmetu sporov je v danom prípade práve dôvod, pre ktorý bola v inom konaní zamietnutá žaloba žalovaného a síce neposkytnutie vzájomného plnenia, ktorého sa ale v prejednávanej veci žalobkyňa domáha. Práve v tejto skutkovej odlišnosti súd prvej inštancie v zhode s vysloveným právnym názorom odvolacieho súdu správne vzhliadol moment, pre ktorý posudzované veci (spory) nemožno stotožniť. Značnú časť argumentačnej pozornosti žalobkyňa koncentrovala v názore o právnej závislosti (vzájomnosti, podmienenosti) uplatnených nárokov, od ktorého odvíja viacero následkov, či už hmotnoprávných alebo procesných. Tento jej názor celkom zrejme pramení z pripisovania právotvorných účinkov v dohode o skončení pracovného pomeru v časti, v ktorej strany mienili usporiadať svoje vzájomné peňažné nároky. Odvolaciemu súdu sa však ani pri vynaložení značného úsilia nepodarilo uchopiť tento myšlienkový konštrukt žalobkyne za situácie, keď dojednania v tejto časti dohody sú celkom evidentne súčasťou neplatného dvojstranného započítania, z ktorého stavu argumentačne vychádza okrem súdu prvej inštancie aj samotná žalobkyňa a keď právny dôvod, na základe ktorého sa žalovaný domáha vrátenia vyplateného odstupného, spočíva v neplatnosti právneho úkonu skončenia pracovného pomeru v zmysle § 222 ods. 2 Zákonníka práce, čo vo svojej podstate znamená, že povinnosť vrátiť takto prijaté plnenie zaťažovala žalobkyňu už od momentu jeho prijatia na základe neplatného úkonu. Odvolaciemu súdu sa žiadalo v tejto otázke dodať, že ak by mala dohoda o skončení pracovného pomeru také účinky a otázka vzájomnosti plnení takú relevanciu, aké im vo svojej argumentácii pripisuje žalobkyňa, logicky by bez splnenia záväzkov voči žalovanému nemohla byť v konaní úspešná ani ona.

2.2. Pokiaľ ide o výhrady žalobkyne k rozhodnutiu o úrokoch z omeškania za omeškanie s plnením pohľadávky uplatnenej žalobou, ktorá podľa odvolania pramenia z neistoty, či si žalovaný takto priznané príslušenstvo v konaní vôbec uplatnil, odvolací súd poukázal na to, že podľa obsahu spisu si žalobca uplatnil nárok na úroky z omeškania podaním z 21. júna 2021 (č. l. 571), pričom túto zmenu žaloby súd prvej inštancie pripustil uznesením vyhláseným na pojednávaní dňa 6. 4. 2022 (č. l. 818). Ako už bolo zmienené na inom mieste, k spôsobu aplikácie prechodného ustanovenia § 252g ods. 1 veta druhá Zákonníka práce odvolací súd zaujal a podrobne zdôvodnil právny názor už v zrušujúcom uznesení, vo vzťahu ku ktorému nevzliadol dôvod na zmenu ani v opakovane prednesených argumentoch žalovaného a ani v argumentačnej nadstavbe, v rámci ktorej žalovaný akcentoval použitý gramatický čas uvedenej normy. Odvolací súd v kontexte ostatnej argumentácie žalovaného svoje úvahy, ktorými svoj právny názor v tejto otázke už vysvetlil, doplnil v tom smere, že jednak použitie minulého času v norme je štandardným legislatívnym vyjadrením, ktoré bez ďalšieho nemusí znamenať a obvykle ani neznamená, že tým zákonodarca nemienil normou regulovať aj právne vzťahy do budúcnosti a jednak, že zákonodarca v zákonníku práce v prípadoch, v ktorých je pre určenie rozhodujúcej úpravy rozhodujúci okamih vzniku nároku (nie len čas urobenia právneho úkonu, z ktorého nárok vznikol) používa špecifickú legislatívnu techniku, spočívajúcu v explicitne stanovenej časovej hranici vzniku nároku (napr. § 252a Zákonníka práce: Ustanoveniami tohto zákona sa spravujú aj pracovnoprávne vzťahy, ktoré vznikli pred 1. júlom 2003, ak nie je ďalej ustanovené inak. Vznik pracovnoprávných vzťahov, ako aj nároky, ktoré z nich „vznikli pred 1. júlom 2003“, sa posudzujú podľa predpisov platných do 30. júna 2003). Vo všeobecnosti dôkazné bremeno možno charakterizovať ako procesnú zodpovednosť strany sporu za výsledok konania, pokiaľ je určovaný výsledkom vykonaného dokazovania. V rámci dokazovania platí zásada, že každá strana musí uniesť bremeno ohľadom svojho tvrdenia; kto tvrdí, dokazuje (por. Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2016, s 1540, str. 696). Výstižné závery v otázke rozloženia dôkazného bremena formuloval tiež ÚS SR vo svojom uznesení sp. zn. II. ÚS 38/2015

zo dňa 21. 1. 2015, v ktorom konštatoval, že „Dôkazné bremeno týkajúce sa skutočností leží na tom účastníkovi konania, ktorý z existencie týchto skutočností vyvodzuje pre seba priaznivé dôsledky, ide teda o toho účastníka, ktorý existenciu takýchto skutočností tvrdí“.

2.3. Súd prvej inštancie tieto závery právnej teórie i aplikačnej praxe vo svojom rozhodnutí bezo zvyšku premietol a jeho záver, že žalovaný v konaní nepreukázal existenciu právom aprobovaných dôvodov pre zníženie náhrady mzdy nad zákonom stanovené minimum, odvolací súd považoval za správny. Žalovaný svoje tvrdenia ohľadne lepších možností pracovného uplatnenia žalobkyne, ako rozhodujúcej okolnosti pre úvahy o uplatnení moderačného oprávnenia súdom, ťažiskovo založil na predpokladoch či indíciách (napr. predpoklade, že výpomoc žalobkyne manželovi jeho obchodnej spoločnosti bola porovnateľná s podmienkami výkonu prác v neplatne skončenom pracovnom pomere), pričom podľa jeho predstavy ich mala v konaní argumentačne, či dôkazne vyvracať žalobkyňa. Pravidlom kontradiktórnych konaní je však nielen formálne, ale aj materiálne uplatňovanie zodpovednosti strany za neunesenie dôkazného bremena. Výrazom toho v procese dokazovania je okrem iného tiež požiadavka nezaťažovať zabezpečením dôkazného prostriedku tú procesnú stranu, ktorá k dokazovanej skutočnosti nemá dôkazné bremeno. Preto bolo na žalovanom, aby vo vzťahu k pracovnému uplatneniu žalobkyne v rozhodnom čase tvrdil relevantné fakty a produkoval dôkazy na ich preukázanie. Právna teória v záujme naplnenia požiadavky spravodlivého procesu celkom výnimočne pripúšťa ingerenciu súdu do dokazovania len v prípadoch tzv. vyšetrovacích dôkazov, kedy okolnosti prípadu ospravedlňujú doplniť dôkazný deficit strany zaťaženej dôkazným bremenom súdom asistovanou súčinnosťou druhej strany. V takýchto prípadoch však súd podľa právnej teórie musí postupovať tak, aby stranám bezdôvodne neulahčoval ich dôkaznú povinnosť, a preto musí uloženie takejto povinnosti vždy pozorne zvážiť. Súd by mal strane napomôcť odstrániť jeho informačný deficit len v tom prípade, ak sa ocitne v skutkovej dôkaznej núdzi nie z vlastnej viny a vtedy, keď objektívne nie je schopný inak tento informačný deficit prekonať (por. Svoboda, K. Dokazování. Praha: ASPI - Wolters Kluwer, 2009, s. 109). Strana musí aspoň rámcovo navrhnuť, ako je možné informačný deficit preklenúť a súd by mal posúdiť, či tento návrh môže viesť k jeho odstráneniu. Podkladom pre odstránenie informačného deficitu však nemôže byť len dohad alebo názor, že napr. v listinách, ktoré má poskytnúť druhá strana, budú potrebné informácie. Podkladom by mal byť preukázateľný a pravdepodobný úsudok o dôvodnosti a oprávnenosti uloženia vysvetľovacej povinnosti druhej strane (por. Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 1540, str. 699). Pre úplnosť teoretických úvah odvolací súd v tejto súvislosti upriamil pozornosť na to, že aj v prípade zákonom upraveného vyšetrovacieho dôkazu v individuálnych pracovnoprávných sporoch (§ 319 veta druhá za bodkočiarkou CSP) možno od druhej strany sporu žiadať súčinnosť len za predpokladu, že to zodpovedá požiadavke spravodlivosti. Ako už bolo naznačené, požiadavke spravodlivosti nezodpovedá ani taký návrh vyšetrovacieho dôkazu, ktorý je vystavaný len na dohadoch.

2.4. Odvolací súd z týchto dôvodov, s použitím § 387 ods. 1 CSP, potvrdil ako vecne správny rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutých vyhovujúcich výrokoch a v napadnutom výroku o trovách konania o vzájomnej žalobe, majúcom správny základ v plnom procesnom úspechu žalovaného v spore, pri súčasnom vylúčení splnenia podmienok pre aplikáciu § 257 CSP, z dôvodov uvedených nižšie.

2.5. Podľa § 257 CSP, výnimočne súd neprizná náhradu trov konania, ak existujú dôvody hodné osobitného zreteľa. Citované ustanovenie zákona umožňuje súdu nepriznať nárok na náhradu trov konania strane sporu, ktorej inak tento nárok patrí. Jeho aplikácia pri rozhodovaní o náhrade trov konania prichádza do úvahy v prípadoch, keď sú kumulatívne splnené dve podmienky: jedná sa o dôvody hodné osobitného zreteľa a ide o výnimočné okolnosti. Dôvody hodné osobitného zreteľa, ani výnimočné okolnosti pritom zákon bližšie nedefinuje, ale výklad ponecháva na súdnu prax. K dôvodom hodným osobitného zreteľa možno však zahrnúť neprimeranú tvrdosť, podiel oboch strán na vzniku a priebehu sporu, povahu a okolnosti sporu, zložitnosť doposiaľ neriešenej právnej problematiky, zložitnosť prípadov výkladu medzinárodnej zmluvy, osobitné pomery strany sporu, či nízky príjem (por. Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2016, 1540s, str. 942). Pri posudzovaní týchto kritérií treba mať na zreteli nielen požiadavku osobitosti, ale aj mimoriadnosti, čo znamená, že žiaden z týchto dôvodov sám o sebe nebude mať za následok automatickú aplikáciu ust. § 257 CSP. Je potrebné, aby sa takýto dôvod vyskytol v tak výnimočných súvislostiach, že činí obvyklé usporiadania trov konania

nespravodlivým. Odvolací súd v tejto otázke poukazuje na výstižný záver, formulovaný Ústavným súdom Českej republiky v náleze sp. zn. I. ÚS 2862/07 zo dňa 5. 11. 2008, v zmysle ktorého ust. § 150 OSP (pozn. odv. súdu: obdobne § 257 CSP) slúži na riešenie situácie, v ktorej je nespravodlivé, aby ten, kto dôvodne hájil svoje porušené alebo ohrozené práva alebo právom chránené záujmy, obdržal náhradu nákladov, ktoré pri tejto činnosti účelne vynaložil. Záver súdu o výnimočnosti prípadu a prítomnosti dôvodov hodných osobitného zreteľa pre nepriznanie náhrady trov konania sa musí opierať o také zistené okolnosti, za ktorých by v konkrétnom prípade bolo nespravodlivé zaťažiť stranu povinnosťou nahradiť náklady konania podľa jeho výsledku, a za ktorých by zároveň bolo možné spravodlivo požadovať na oprávnenom subjekte, aby náklady konania ním vynaložené znášal zo svojho. Z výnimočnosti sudcovskej moderácie vyplýva, že skutočnosť hodná osobitného zreteľa nemôže spočívať len na všeobecnom kritériu týkajúcom sa veci alebo strany, nakoľko v opačnom prípade by sa muselo pripustiť, že určité kategórie osôb (napr. aj rodič nezaopatreného dieťaťa) alebo strany v istých druhoch sporoch (napríklad zamestnanci v individuálnych pracovných sporoch) pravidelne trovy konania podľa výsledku s použitím § 257 CSP nenahrádzajú, čo logicky prvok mimoriadnosti vylučuje. Vo svetle argumentácie žalobkyne odvolací súd konštatoval, že ani status matky dvoch detí a ani formálna pozícia slabšej strany bez ďalšieho nesvedčia o schopnosti/neschopnosti žalobkyne nahradiť bez adekvátnych dopadov ňou vyvolané (postojom k plneniu záväzku) náklady žalovaného. Odvolací súd v tejto spojitosti akcentoval, že i vo vzťahu k skutočnostiam majúcom význam pre rozhodnutie o trovách konania, má strana, ktorej sú tieto okolnosti na prospech, povinnosť tvrdenia a dôkaznú povinnosť. Pokiaľ žalobkyňa za dôvod hodný osobitného zreteľa považuje „zdĺhavý a žalovanou účelovo naťahovaný súdny spor“, odvolací súd z obsahu spisu pre takého hodnotenie nevzhliadol uchopiteľný podklad; naopak javí sa, že podiel strán na vzniku sporu a prehlbovaní spornosti v jeho priebehu, na jeho gradujúcej sa skutkovej a právnej náročnosti, a tým do istej miery prirodzene determinovanom dlhšom trvaní jeho riešenia, je porovnateľný. Nie nepodstatným bol v tejto spojitosti v úvahách odvolacieho súdu tiež fakt, že výnimočnosti prípadu alebo okolností, ktoré viedli k vzniku sporu, sa pri rozhodovaní o trovách konania v skutočnosti nedovoľáva ani samotná žalobkyňa, ktorá v celom priebehu konania navrhovala priznať jej nárok na plnú náhradu trov konania. Podľa nazerania odvolacieho súdu by práve nepriznanie náhrady trov konania úspešnejšiemu žalovanému len na podklade všeobecných fráz a nie na podklade konkrétnych a právnou praxou aprobovaným okolností odlišujúcich tento prípad od iných, mohlo viesť k vytvoreniu zdania nespravodlivého usporiadania. Riadiac sa týmito úvahami odvolací súd dospel k záveru, že v okolnostiach prípadu dôvody opodstatňujúce dosiahnutie spravodlivého a morálneho usporiadania procesného vzťahu strán výnimočnou moderáciou nároku na náhradu trov konania podľa § 257 CSP neboli dané, a preto odvolanie žalobkyne proti rozhodnutiu o trovách konania, smerujúce vo svojej podstate k uplatneniu sudcovskej moderácie, preto nevyhnutne nemohlo byť z hľadiska ňou uplatneného odvolacieho dôvodu opodstatnené.

2.6. Naproti tomu dôvodnými boli podľa posúdenia odvolacieho súdu námietky žalovaného, vytykajúce súdu prvej inštancie východiská, na podklade ktorých ustálil rozsah procesného úspechu/neúspechu strán a aj spôsob, akým sa vysporiadal s takto zisteným pomerným rozdielom v prospech žalovaného. V prvom rade v zhode so žalovaným prezentovaným názorom mal i odvolací súd za to, že pri neexistencii úpravy umožňujúcej v rozhodnutí o trovách konania prihliadať na nepatrnosť procesného úspechu/neúspechu či ich pomeru (obdobne napr. § 142 ods. 2 zák. č. 99/1963, Občiansky súdny poriadok, platný do 30. 6. 2016), môže zásadne len pri rovnakých čiastkových úspechoch súd vysloviť, že žiadna zo strán nemá na náhradu trov konania nárok (por. Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. Civilný sporový poriadok. 2. vydanie Komentár. Praha: C. H. Beck, 2022, s 1030). Pokiaľ ide o rozsah procesného úspechu/neúspechu strán, z obsahu spisu vyplývalo, že žalobkyňa si v samotnej žalobe výslovne uplatnila náhradu mzdy za 23 mesiacov ($23 \times 651,09 = 14.975,07$ eur) a za alikvotnú časť mesiacov september 2011 (473,52 eur) a september 2013 (465,06 eur). V žalobe nekonkrétne uplatnené nároky na „13. a 14. plat za rok 2011, 2012 a 2013“ žalobkyňa špecifikovala v podaní, doručenom súdu dňa 4. 3. 2014 (nevyplatený 13. plat 1.473,67 eur brutto a dovolenková odmena 600 eur brutto). Od tohto momentu sa teda žalobkyňa konkrétne domáhala zaplatenia sumy spolu 17.987,32 eur a každú ďalšiu kvantitatívnu zmenu žaloby už nebolo možné považovať za špecifikáciu. Z celkovo žalovanej sumy bola žalobkyňa úspešná len čo do zaplatenia sumy 7.161,99 eur, čo v percentuálnom vyjadrení predstavuje 39,81 %. V ostávajúcej časti žaloby (60,19 %) je potrebné procesný úspech v spore pripísať žalobcovi, ktorý podľa pomeru úspechu

k neúspechu má právo na náhradu 20,38 % trov konania (60,19 % - 39,81 %). Z týchto dôvodov, nakoľko procesné podmienky konania boli v tomto prípade splnené, nesprávnosť napadnutého rozhodnutia o trovách konania spočívala vo svojej podstate na zrejmej skutkovej vade a nesprávnej interpretácii inak správne použitej právnej normy, pre jej korekciu existoval dostatočný spisový podklad, odvolací súd pristúpil v súlade s ust. § 388 CSP k zmene vecne nesprávneho rozhodnutia o trovách konania o žalobe pred súdom prvej inštancie spôsobom, vyplývajúcim z výrokovej časti tohto uznesenia. Odvolací súd priznal v odvolacom konaní nárok na náhradu trov odvolacieho konania o žalobe plne procesne úspešnej žalobkyni a nárok na náhradu trov odvolacieho konania o vzájomnej žalobe plne procesne úspešnému žalovanému.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podala žalobkyňa (ďalej aj ako „dovolateľka“) dovolanie, voči výroku potvrdzujúcim rozsudok prvoinštančného súdu v napadnutých vyhovujúcich výrokoch (II, III) a) v napadnutom výroku o trovách konania o vzájomnej žalobe (VI), b) voči výroku, ktorým mení rozsudok v napadnutom výroku o trovách konania o žalobe (V) tak, že žalobkyňa je povinná nahradiť žalovanému 20,38 % trov konania o žalobe pred súdom prvej inštancie, c) voči výroku, že žalobkyňa je povinná nahradiť žalovanej 100 % trov odvolacieho konania o vzájomnej žalobe a prípustnosť ktorého odôvodňovala § 420 písm. d), § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. a) CSP.

3.1. Uviedla, že odvolací súd v rozpore s ust. čl. 2 ods. 2.1. a 2.2. a čl. 3 ods. 3.1., ako aj ust. čl. 6 ods. 1 Základných princípov CSP procesne nesprávne a v rozpore s ust. § 316 a nasl. CSP postupoval v spore, v konaní prvoinštančnom a odvolacom voči žalobkyni, nakoľko pripustil, a to v rozpore s ust. § 320 CSP, silnejšej procesnej strane, zamestnávateľovi uplatnenie takých procesných práv, ktoré patria len zamestnancovi. Ide o uplatnenie neurčitých úkonov, a to započítania, či kompenzačnej námietky a pre prípad, že by tieto boli neprípustné, aj vzájomnej žaloby, ktorých prípustnosť ponechal na úvahu súdu. Žalovaný tieto úkony uplatnil až v pokročilom štádiu konania a v rozpore s ust. § 149 a nasl. CSP. Súd nesprávne právne posúdil postup a úkony žalovaného, vykonané až v priebehu konania z procesnoprávnych hľadísk v tom, či ide o prostriedok procesnej obrany podľa § 149 CSP, alebo o hmotnoprávnu námietku podľa § 152 CSP, alebo vzájomnú žalobu a či tieto úkony žalovaný uplatnil riadne a včas (§ 153, § 154, CSP). Súd napriek tomu, že žalovaný prostriedky procesného útoku, či procesnej obrany neuplatnil včas (aj keď zo žaloby jasne vyplýval predmet konania a žiadna procesná prekážka pre ich včasné uplatnenie nebola daná), ale až v pokročilom štádiu konania, v ktorom z hľadiska kontradiktórnosti konania neboli zo strany žalobkyne uplatňované žiadne nové skutkové tvrdenia a ani nová právna argumentácia, mal dôsledne uplatniť ust. § 153 ods. 1 veta druhá. Tieto ustanovenia zo strany súdov prvostupňového a odvolacieho, neboli vôbec posúdené a súdy sa s nimi ani náležite nevysporiadali v odôvodneniach svojich rozhodnutí. Obdobne postupovali súdy pri uplatnení tzv. vzájomnej žaloby, kedy mali posudzovať námietku kompenzačnú (ktorú síce posúdili správne ako neprípustnú), u ktorej bola vznesená požiadavka, návrh žalovaného v tom, že keď ju súd posúdi ako neprípustnú, uplatňuje žalovaný vzájomnú žalobu a žiadal námietku posúdiť ako vzájomnú žalobu. Žaloba, ktorú žalovaný uplatnil vo vyššom štádiu konania však nespĺňala ani náležitosti podľa § 132 až § 137 CSP a ani podľa § 147 CSP, s čím sa prvoinštančný súd a ani odvolací súd vôbec nevysporiadali. Navyše o pripustení tejto vzájomnej žaloby prvoinštančný súd ani nerozhodol uznesením a v podstate o pripustení vzájomnej žaloby nerozhodol ani v napádanom rozsudku a žalobkyňa sa vlastne až z odôvodnenia prvoinštančného rozhodnutia a odvolacieho rozhodnutia dozvedela procesne o tom, že nárok žalovanej bol posúdený súdom ako vzájomná žaloba. Ďalej namietala, že ak odvolací súd mienil zmeniť rozhodnutie o trovách konania (bod 20.2.; 20.3.; 20.4. dovolaním napadnutého rozhodnutia), mal dať žalobkyni možnosť vyjadriť sa k uvedenej zmene. Odvolací súd napriek tomu, že v iných dovolaniach konaniach tento nesprávny procesný postup mu už bol vytknutý, pokračuje v ňom aj v ďalších odvolaniach konaniach. Zároveň takýmto postupom odvolacieho súdu bola porušená aj dvojínštančnosť konania, ktorá sa týka, alebo mala týkať aj rozhodnutia o trovách konania, ktoré odvolací súd zmenil.

3.2. Vo vzťahu k dovolaciemu dôvodu prípustnosť, ktorého vyvodzovala poukazom na ustanovenia § 420 písm. d) CSP uviedla, že v danej veci ide bez akýchkoľvek pochyb o individuálny pracovnoprávny spor v zmysle ust. § 316 ods. 1 a 2 CSP (t. j. spor, na ktorý sa použijú ustanovenia Druhej hlavy, druhého a tretieho dieľu Civilného sporového poriadku, CSP), pričom dovolateľka ako žalobkyňa bola ako zamestnanec slabšou procesnou stranou a žalovaný ako zamestnávateľ bol procesne silnejšou

stranou v spore. Nie je možné akceptovať pri takomto spore postup súdu v rozpore s ust. § 316 a nasl. CSP, ktorým súd „vrátil do hry“ silnejšiu procesnú stranu, zamestnávateľa, napriek prekážke „res iudicata“, keď o rovnakom nároku z rovnakého skutkového a právneho základu, medzi rovnakými stranami sporu už bolo právoplatne raz rozhodnuté v konaní vedenom na OS Košice I sp. zn. 12C/216/2014 zo dňa 12. 05. 2017 v spojení s rozsudkom KS Košice sp. zn. 3Co/366/2017 zo dňa 28. 11. 2019. Napriek tejto prekážke veci právoplatne rozhodnutej OS Košice I v prvoinštančnom konaní „vrátil žalovaného zamestnávateľa do hry“, keď pri nezmenenom skutkovom stave, medzi rovnakými stranami sporu umožnil silnejšej procesnej strane, zamestnávateľovi vzniknúť „započítaciu“ a „kompenzačnú námietku“ a pre prípad, že nebudú zo strany súdu pripustené, tak uplatnil vzájomnú žalobu, a to všetko žalovaný uplatnil v rozpore s ust. CSP o tom, čo má žaloba (aj vzájomná) obsahovať a do kedy ju žalovaná mohla vôbec podať.

3.3. V súvislosti s uplatneným dovolacím dôvodom v zmysle § 421 ods. 1 písm. a), b), c) CSP, uviedla, že tento dôvod dovolania žalobkyňa vidí v posúdení a riešení právnej otázky a/ prípustnosti vzájomnej žaloby v pracovnoprávnom spore a splnení zákonných podmienok, za ktorých je takáto žaloba prípustná, b/ prekážky „res iudicata“, t. j. veci už raz právoplatne rozhodnutej, ako aj posúdenia dôvodov prelomenia tejto prekážky. Pri riešení otázky prípustnosti vzájomného návrhu žaloby, sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, ktorá vychádzala z uvedených rozhodnutí, judikatúry súdov SR a ČR. Namietala, že negatívna stránka materiálnej právoplatnosti sa prejavuje ako nezmeniteľnosť rozhodnutia a spôsobuje tzv. prekážku právoplatne rozhodnutej veci, to znamená, že o tej istej veci, o ktorej sa už raz právoplatne rozhodlo, nemožno rozhodovať opäť. V podstate ide o procesné vyjadrenie ústavnoprávnej zásady ne bis in idem, teda nie dvakrát o tej istej veci. Existencia prekážky právoplatne rozhodnutej veci tvorí neodstrániteľnú vadu konania, na ktorú je súd povinný prihliadať ex officio. Len čo súd zistil existenciu tejto prekážky, malo to viesť k zastaveniu konania, v danom prípade konania o vzájomnej žalobe, a to vo forme vydania uznesenia, proti ktorému je prípustné odvolanie (§ 357 písm. a) CSP). Súd prvoinštančný a ani súd odvolací v zmysle uvedeného nepostupovali, aj keď bola daná totožnosť subjektov a totožnosť skutku u vzájomnej žaloby, uplatnenej žalovanou. Pokiaľ žalobca sa stal žalovaným a žalovaný žalobcom, pričom by sa nevyskytla žiadna nová skutočnosť, ktorá by zmenila skutkový stav žaloby, stále bude trvať prekážka právoplatne rozhodnutej veci. Zástancovia predmetu u totožnosti predmetu konania v tzv. užšom zmysle, tvrdia, že je to žalobný nárok (petit), ktorý sa má stať súčasťou výroku rozhodnutia, ak súd žalobe vyhovie. Takto sa to spravidla chápe v praxi. Zástancovia predmetu konania v tzv. širšom zmysle slova chápu predmet konania ako žalobný nárok spolu so skutkovým odôvodnením, z ktorého by mal žalobný návrh vyplývať. K tomu názoru sa prikláňa právna teória, ale nie právna prax. Pri riešení uvedených otázok sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, popr. je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne. Svoju argumentáciu podporila poukazom na rozhodnutia Najvyššieho súdu SR sp. zn. 2Cdo/48/2002 (ZSP 59/2003), Najvyššieho súdu ČR sp. zn. 25Cdo/1934/2001 (C 2076), sp. zn. 33Odo/67/2005 (C 3626), sp. zn. 22Cdo/958/2006 (SR 3/2008 s. 90), sp. zn. 32Odo/151/2005, sp. zn. 3Cdo/42/2006, sp. zn. 21Cdo/3084/2006, sp. zn. 23Cdo/1927/2009, sp. zn. 28Cdo/3033/2009, sp. zn. 28Cdo/3199/2009, R 22/1979, V 9/1986, R 110/2003, R 15/2005.

3.4. Vzhľadom na vyššie uvedené navrhla dovolaciemu súdu, aby rozhodnutie súdu odvolacieho zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie.

4. Žalovaný vo svojom vyjadrení k dovolaniu žalobkyne navrhol dovolaciemu súdu, aby dovolanie v zmysle ustanovenia § 448 zamietol, prípadne ako neprípustné odmietol.

5. Dovolanie proti rozsudku odvolacieho súdu podal aj žalovaný proti časti výroku, ktorým odvolací súd potvrdil výrok rozsudku súdu prvej inštancie o povinnosti žalovaného zaplatiť žalobkyni náhradu mzdy vo výške 3.906,54 eur brutto s úrokmi z omeškania a uplatnil dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP a dovolaciu otázku vymedzil nasledovne: Či s ohľadom na zmenu zákonníka práce vykonanú zákonom č. 257/2011 Z. z. s účinnosťou od 1. 9. 2011 a prechodné ustanovenie § 252g ods. 1 zákonníka práce sa nárok zamestnanca na náhradu mzdy pri neplatnom skončení pracovného pomeru, v situácii keď výpoveď z pracovného pomeru bola zamestnancovi doručená pred nadobudnutím účinnosti novej právnej úpravy, avšak oznámenie zamestnanca o trvaní na ďalšom prideľovaní práce bolo zamestnávateľovi doručené až po nadobudnutí novej právnej úpravy, má posudzovať podľa § 79 ods. 2

zákonníka práce v znení účinnom do 31. augusta 2011 alebo v znení účinnom od 1. septembra 2011.

6. Žalobkyňa vo vyjadrení k dovolaniu žalovaného uviedla, že ho navrhuje ako nedôvodné zamietnuť.

7. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolačí súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podali v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) obe strany zastúpené v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorých neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP), dospel k nasledovnému záveru.

Dovolanie žalovaného

8. Žalovaný namietal dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP, pričom nesprávne právne posúdenie sa týka otázky „Či s ohľadom na zmenu zákonníka práce vykonanú zákonom č. 257/2011 Z. z. s účinnosťou od 1. 9. 2011 a prechodné ustanovenie § 252g ods. 1 zákonníka práce sa nárok zamestnanca na náhradu mzdy pri neplatnom skončení pracovného pomeru, v situácii keď výpoveď z pracovného pomeru bola zamestnancovi doručená pred nadobudnutím účinnosti novej právnej úpravy avšak oznámenie zamestnanca o trvaní na ďalšom prideľovaní práce bolo zamestnávateľovi doručené až po nadobudnutí novej právnej úpravy, má posudzovať podľa § 79 ods. 2 zákonníka práce v znení účinnom do 31. augusta 2011 alebo v znení účinnom od 1. septembra 2011.“

9. Dovolačí súd konštatuje, že znenie § 79 ods. 2 Zák. práce sa viackrát zmenilo.

i. V čase dania výpovede (30. 5. 2011) § 79 ods. 2 znel:

Ak celkový čas, za ktorý by sa mala zamestnancovi poskytnúť náhrada mzdy, presahuje 12 mesiacov, môže súd na žiadosť zamestnávateľa jeho povinnosť nahradiť mzdu za čas presahujúci 12 mesiacov primerane znížiť, prípadne náhradu mzdy zamestnancovi vôbec nepriznať.

ii. Novelou vykonanou zákonom č. 257/2011 Z. z. s účinnosťou od 1. 9. 2011 sa znenie § 79 ods. 2 zmenilo nasledovne:

Ak celkový čas, za ktorý by sa mala zamestnancovi poskytnúť náhrada mzdy, presahuje deväť mesiacov, patrí zamestnancovi náhrada mzdy za čas deväť mesiacov.

iii. Následnou novelou č. 361/2012 Z. z. účinnou od 1. 1. 2013 znel § 79 ods.2 nasledovne:

Ak celkový čas, za ktorý by sa mala zamestnancovi poskytnúť náhrada mzdy, presahuje 12 mesiacov, môže súd na žiadosť zamestnávateľa jeho povinnosť nahradiť mzdu za čas presahujúci 12 mesiacov primerane znížiť, prípadne náhradu mzdy za čas presahujúci 12 mesiacov zamestnancovi vôbec nepriznať. Náhrada mzdy môže byť priznaná najviac za čas 36 mesiacov.

Zákonomdarca teda menil okrem iného aj čas, za ktorý by sa mala zamestnancovi poskytnúť náhrada mzdy.

10. Pre zodpovedanie nastolenej právnej otázky je potrebné vychádzať s prechodných ustanovení, pričom v súdnej veci je rozhodné ustanovenie § 252g účinné od 1. septembra 2011, podľa ktorého „ustanoveniami tohto zákona (pozn. dovolacieho súdu Zák. práce v znení zákona č. 257/2011 Z. z.) sa spravujú aj pracovnoprávne vzťahy, ktoré vznikli pred 1. septembrom 2011. Právne úkony urobené pred 1. septembrom 2011 a nároky, ktoré z nich vznikli, sa posudzujú podľa právnej úpravy účinnej do 31. augusta 2011.

11. Právnym úkonom urobeným pred 1. septembrom 2011 je výpoveď z mája 2011, určená za neplatnú a nárokom z takéhoto úkonu rovnako je i nárok na náhradu mzdy. Termíny splatnosti jednotlivých čiastkových náhrad ani oznámenie zamestnanca o trvaní na ďalšom prideľovaní práce je bez relevancie. Pre vznik nároky na náhradu mzdy je relevantný právny úkon - výpoveď, ktorá bola určená za neplatnú.

12. Uvedené právne posúdenie je súladné s judikatúrou dovolacieho súdu napr. 6Cdo/100/2016, v tomto rozhodnutí riešil dovolací súd otázku náhrady mzdy za iné rozhodné obdobie, avšak aj tu vyslovil, že právny úkon je výpoveď, od ktorej sa odvíjajú nároky súvisiace, teda aj náhrada mzdy.

13. Z uvedeného vyplýva, že odvolací súd nastolenú právnu otázku vyriešil správne, preto dovolanie žalovaného podľa § 421 písm. b) CSP ako nedôvodné zamietol.

Dovolanie žalobkyne

14. Žalobkyňa namietala dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP a tvrdila, že postupom súdu bolo porušené jej právo na spravodlivý proces. Namietala, že súd nesprávne právne posúdil postup a úkony žalovaného, vykonané až v priebehu konania z procesnoprávnych hľadísk v tom, či ide o prostriedok procesnej obrany podľa § 149 CSP, alebo o hmotnoprávnu námietku podľa § 152 CSP, alebo vzájomnú žalobu a či tieto úkony žalovaný uplatnil riadne a včas (§ 153, § 154, CSP). Namietala, že vzájomná žaloba, ktorú žalovaný uplatnil vo vyššom štádiu konania nespĺňala ani náležitosti podľa § 132 až § 137 CSP a ani podľa § 147 CSP, s čím sa prvoinštančný súd a ani odvolací súd vôbec nevysporiadali.

15. Dovolací súd z obsahu spisu zistil, že žalovaný v podaní označenom ako vyjadrenie k žalobe z 22. 1. 2014 na č. 1. 52 uviedol v bode VI., že z opatrnosti vznáša kompenzačnú námietku, ktorou si uplatňuje proti žalobkyni právo na vrátenie odstupného v sume 3.255,46 eur vyplatené 13. 9. 2011. Na pojednávaní dňa 2. 5. 2019 právny zástupca žalovaného uviedol, že je vecou súdu ako posúdi jeho obranu či ako návrh na rozhodnutie, vzájomnú žalobu respektíve podnet na započítanie. Okresný súd napriek neurčitosti podania (vyjadrenie k žalobe) jeho vady neodstraňoval, meritórne rozhodol, čo mu odvolací súd (rozhodnutie č. 1. 554 bod 26) aj vytkol. Po zrušení rozsudku okresného súdu v prísudkovej časti žalovaný v podaní označenom ako vyjadrenie z 21. 6. 2021 (č. 1. 571) síce uviedol, že sa domáha zaplata 2.449,90 eur s 8,25 %-ným ročným úrokom, z omeškania od 28. 5. 2014 do zaplata ako vzájomnou žalobou, ale iba s odkazom na právny názor odvolacieho súdu. Súd prvej inštancie napriek uvedenému na pojednávaní dňa 6. 4. 2022 pripustil zmenu vzájomnej žaloby v znení: R.. Q.Á. je povinná zaplatiť žalobcovi 2.449,90 eur s 8,25 percentným ročným úrokom, z omeškania od 28. 5. 2014 do zaplata.

16. Civilné sporové konanie je ovládané dispozičnou zásadou a začína sa výlučne na základe žaloby. Iba formálne spôsobilá žaloba je základným predpokladom vecného prejednávania veci. Ak neexistuje žaloba, teda procesný úkon, ktorým sa uplatňuje právo na súdnu ochranu ohrozeného alebo porušeného práva, nemôže súd viesť sporové konania a musí ho zastaviť. Žalobu možno urobiť písomne, a to v listinnej podobe alebo v elektronickej podobe. Ak je urobená v elektronickej podobe bez autorizácie, treba žalobu dodatočne doručiť v listinnej podobe alebo v elektronickej podobe autorizovanej podľa § 23 ods. 1 zákona č. 305/2013 Z. z. o elektronickej podobe výkonu pôsobnosti orgánov verejnej moci a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o e-Governmente). Žaloba musí obsahovať všeobecné náležitosti podania uvedené v § 127 ods. 1 CSP, teda ktorému súdu je určené, kto ho robí, ktorej veci sa týka, čo sa ním sleduje a podpis. Na vzájomnú žalobu sa primerane použijú ustanovenia o žalobe s tým, že vzájomná žaloba je podaním vo veci samej, urobeným už v prebiehajúcom konaní, ktoré musí povinne obsahovať aj uvedenie spisovej značky tohto konania. Žaloba musí obsahovať osobitné náležitosti podania uvedené v § 132 ods. 1 CSP, teda označenie strán, pravdivé a úplné opísanie rozhodujúcich skutočností, označenie dôkazov na ich preukázanie a žalobný návrh. Pravdivé a úplné opísanie rozhodujúcich skutočností predstavuje samotný základ žaloby. Žalobca má zrozumiteľne a určito opísať okolnosti, ktoré viedli k podaniu žaloby, teda skutkový dej. Tvrdenia, z ktorých má vyplývať oprávnenosť uplatneného nároku, by mali byť jednoznačné a konkrétne, aby nemohlo dôjsť k zámene s iným skutkom. Judikatúra považuje za rozhodujúce skutočnosti údaje, ktoré sú nevyhnutné na to, aby bolo jasné, o čom a na akom podklade má súd rozhodnúť. Žalobca musí v žalobe uviesť také skutočnosti, ktorými opíše skutok, na základe ktorého uplatňuje svoj nárok, a to v takom rozsahu, ktorý umožňuje jeho jednoznačnú individualizáciu, teda vymedziť predmet konania po skutkovej stránke.

17. V súdnej veci súdy v základnom konaní rozhodli meritórne o vzájomnej žalobe. Odhliadnuc od skutočností, že zákon výslovne zakotvuje písomnú formu žaloby, je možné pripustiť v zmysle zásady efektivity aj doplnenie žaloby ústne do zápisnice, pokiaľ sú prítomné strany sporu. V danej veci však vzájomná žaloba neobsahuje osobitné náležitosti, a to pravdivé a úplné opísanie rozhodujúcich skutočností, z ktorých žalovaný vyvodzuje svoj nárok. V podaní z 22. 1. 2014 žalovaný uviedol, že si

uplatňuje právo na vrátenie odstupného v sume 3.255,46 eur vyplateného žalobkyni 13. 9. 2011. Na pojednávaní 2. 5. 2019 žalovaný uviedol, že jeho snahou je, aby bolo zohľadnené to, že odstupné vyplatil na základe dohody o skončení pracovného pomeru. A v podaní z 24. 1. 2022 (č. l. 632) zase uvádza, že ide o nárok, ktorý si uplatnil v samostatnom konaní žalobou z 28. 5. 2014.

18. Je nutné prisvedčiť námietke žalobkyne, že súdy v základnom konaní rozhodli o vzájomnej žalobe bez toho, aby bol ustálený skutkový základ nároku, teda či ide o vydanie odstupného ako bezdôvodného obohatenia alebo plnenia z zmluvného vzťahu. Iba tak možno posúdiť ďalšiu námietku žalobkyne, či v danej veci ide o prekážku právoplatne skončenej veci.

19. Zhrnúc uvedené dovolací súd dospel k záveru, že dovolateľka dôvodne namieta nesprávny procesný postup odvolacieho súdu a danosť dovolacieho dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP. Z tohto dôvodu dovolací súd napadnutý rozsudok odvolacieho súdu vo výroku, ktorým potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie o vzájomnej žalobe a vo výroku o trovách konania, vo výroku, ktorým zmenil rozsudok súdu prvej inštancie o trovách konania o žalobe (V) tak, že žalobkyňa je povinná nahradiť žalovanému 20,38 % trov konania o žalobe pred súdom prvej inštancie, vo výroku, ktorým žalovanému uložil povinnosť nahradiť žalobkyni 100 % trov odvolacieho konania o žalobe, vo výroku, že žalobkyňa je povinná nahradiť žalovanej 100 % trov odvolacieho konania o vzájomnej žalobe zrušil. Zrušil aj rozsudok bývalého Okresného súdu Košice I zo 6. apríla 2022 č. k. 25Cpr/3/2013-833 vo výrokoch, ktorým uložil žalobkyni povinnosť zaplatiť žalovanému sumu 2.449,90 eur netto s úrokmi z omeškania vo výške 5 % ročne od 21. 6. 2018 do zaplatenia a rozhodol o náhrade trov konania o žalobe a vzájomnej žalobe a vec v rozsahu zrušenia vrátil Mestskému súdu Košice na ďalšie konanie (§ 449 ods. 1, § 450 CSP). Jeho úlohou bude predovšetkým postupom podľa § 129 CSP odstrániť vady vzájomnej žaloby, v nadväznosti na to pokiaľ budú odstránené, posúdiť, či nejde o vec právoplatne skončenú a vo veci rozhodnúť. Ako nadväzujúce boli zrušené aj všetky výroky o náhrade trov konania.

20. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

21. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.